

ГОД. XXIII.

ПОЗОРИШТЕ

БРОЈ 48.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

Извлази за време бављења позоришне дружине у Н. Саду свака представа, иначе сваког месеца по један пут за по табака. — Стоји за Нови Сад 40, а на страну 60 новч. месечно.

КРАЉЕВСКО СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ У БЕОРАДУ.

Да бацимо један летимичан поглед на једини стални Талијин храм у краљевини Србији. Истина, да српска народна уметност одржава, природом својом, сталну духовну везу онде, где она има права опстанка, на име у цивилизованим нашим крајевима, али та је веза ошта, веза, коју сам наш живаљ ствара. Ми, али, ваља, колико-толико да се ближе упознамо, тиме не само што ћемо природну везу учврстити, већ сами себи помоћи, упознавајући се што боље, развијајући и усавршавајући се. Српско Народно Позориште у Новом Саду, које има свет и узвишен задатак у Српству, и нама је у Србији у милој и лепој успомени. У милој, што је српско, и што је као такво од чести представило се и нама на нашим позоришним даскама, а у лепој, што и с уметничке стране стоји на достојној висини, не заборављајући ни за тренутак узвишиени позив свој.

Позоришна сезона и у нас почиње у јесен. До сада смо имали прилике да посматрамо почетак рада у овој години. И већ можемо неке кручиње појаве констатовати. Ми смо пре две године одавде писали о нама, па смо били толико искрени, да изнесемо неке поглавите наше недостатке, и покушали смо, да им пронађемо узроке и, у исто време, указали на начин, којим се они уклонити могу. Данас можемо са задовољством да констатујемо, да смо у нашем уметничком развију, колико се то тиче наше позорице, напред коракнули. То се поглавито опажа у овогодишњем репертоару, где су представе и писци бирани — све бољи од бољега. Кад имамо ограничења у томе, да са сплама, са којима располажемо, морамо бити за сад за-

довољни, ако хоћемо да одржимо народну бину, у пуном смислу те речи, — онда нам највише ваља обраћати пажњу на избор пијеса. Тиме се највећма утиче и на публику и на глумце: на публику у толико, што јој се даје збиља лепа и корисна забава, поред тога и здрава душевна храна; а на глумце у толико, што њихни напори, труди и студије имају и успеха и користи за њих саме и њихово образовање.

Приметили смо, посматрајући поодавно, један психолошки моменат, који је нашој публици својствен. Са тим се можемо похвалити, не што би њен укус био необично туп или одвише рафинисан, већ што она, можда и инстинктивно, одабира оно, што је лепо. Поред народних пијеса, које, какве су да су, а има их и неколико заиста добрих, публика воли песму и свирку, а богме воли и класичну драму, у колико има код нас могућности, да јој се она приближно добро приказује. Од народних пијеса воли нарочито оне, у којима има јачих драмских заплета и већих ефеката. У томе она сама, публика, пружа писцима директиву: да бирају такве јаке моменте из наше повеснице, па да их драмски обрађују. Наша је историја једно неисцрпно благо за такве радове. Наши писци само греше, што мисле, да један историјски моменат може да испуни целу драму, са нешто уметнуте личне појезије. Историјски моменат, тачан и светао, узвишен, важан, опште познат, — може и треба да буде и у самој драми само један моменат, а не, као што то код нас бива, једна тема, пред којом се и иза које се додају разни драмски ефекти и лична појезија писчева, која не мора увек срећно да испадне. За то ми од

наших народних драма и немамо савршених, а у свакој имамо по нешто лепо. Нарочито је песма и свирка један благодаран саставни део народне драме, коју и публика наша веома воли. Тако и писац и композитор имају леп и користан задатак у народној драми. Ми ово и истичемо на првом месту, да бисмо важност ове врсте представа што јаче истакли. Обична, ведра шала, са здравим хумором, јаким заплетима или локалним, ма и идилским садржајем, кроз коју провејавају мотиви, који се лако одомаћују: други је, важан део нашега репертоара. И њега напа публика воли; и таква добра и здрава шала треба на нашој позорници да ухвати корена. Ми већ имамо неколико ваљаних пијеса овога рода, а жељимо што пре имати и већи број оперета. Извесне се оперете већ одавна код нас дају са великим успехом. Само се некад грешило код нас у избору, те су долазиле на дневни ред француски водвиљи најниže врсте, са нешто музике и лошим текстом. За то немамо потребе поред толико добрих француских а нарочито немачких оперета, које би се гдешто и локализовати могле.

Што се тиче репрезентације класичних пијеса, оне могу увек имати места на српској организованој позорници. У избору ових последњих морамо бити веома обазриви, јер често пута и ремек-дела славних драмских песника не могу имати корисну прођу на нашим позорницама. Овај последњи случај је код драма Корнеља, Расина, па и за саму најдубљу и најгенијалнију немачку драму, или драмски спев Гетеа. Шекспир би ваљало да је јаче заступљен, а то нам је, у исто време, и задатак за наше виђене књижевнике, да га преводе ваљано, онако, као што је Ричарда III. превео Л. Костић. То би био задатак књижевника наших, који су јаки у нашем језику и који владају страшим језицима. Тада би нам се могао пружити и „Манфред“ Бајронов.

Са позоришним делима, поменутим на првом месту, да видимо како код нас стоји, имајући у виду, да са овим редовима дамо један мали преглед у овој позоришној сезони.

Народна драма и позоришне представе са музиком сразмерно су слабо код нас

заступљене. А колико их имамо, признати морамо, да се веома добро изводе. Ми се, наравно, много боримо са недостатцима, или тешкоћама у извођењу, нарочито у погледу музике. С друге стране, добром извођењу помаже схватање приказивача, расположење публике према оваквим драмама, и многи споредни детаљи, као: лепа сценерија, лепи костими, и др. Ми смо радије поменули, да је у овој врсти драме за наше писце једно благодарно поље и желети је, да се наскоро покаже већи рад у томе правцу. Матавуљев „Завет“, затим: „Божји суд на Мендином Бруду“, „Девојачка клетва“, „Суђаје“, „Тидо“ и томе сличне драме, или мелодраме, које често досежу до правих оперета, код нас су ухватили дубока корена.

Од ново доба опажа се код нас један паметан распоред у репертоару. Нема више оних бесмислених премијера француских водвиља, које на француским провинцијалним бинама могу имати успеха, а које својим локалним приликама не могу нас ни најмање да интересују. За бину, која има часну мисију народне просвете, мора бити репертоар пројман солидношћу, мора у њему да се огледа тежња за озбиљном поуком и просветом народном, која се баш у овој институцији на лак и пријатан начин задобија.

Од оперета имамо сразмерно мали број, чему се није чудити, јер су за њих потребне певачке и музичке снаге, у којима ми оскудевамо.

На завршетку ваља нам приметити и поновити, да се овогодишња позоришна сезона у Београду отворила под срећним знакима и да код нас, баш у нашим приликама, сваки ма и најмањи покрет на боље значи велики напредак. Народна драма само не сме да чами, а тако исто све оне драмске врсте, које су за наше народно образовање потребне. Сем тога, у овој години опажа се један озбиљан рад у оних, који су позвани да се старају о позоришту, и који се труде да и са материјалне стране оно буде што боље осигурано, јер је то овде, као и свуда, једина реална подлога за оснивање и усавршавање сваке културне гране.

Ми, исто тако, полажемо наду у ново постављеног драматурга, г. Драг. М. Јанковића, познавајући га као зналца позоришних прилика, и очекујемо од њега корисне форме и добре резултате.

Ономад предадосмо матери земљи ветера наше Талије, честитога Марка Станишића, инспектора позоришног, који, и ако није био звезда прве величине, радио је савесно и поштено, волео је наш театар, био некористољубив и вршио своју дужност, од како је, примерно. Најбољи доказ стечених симпатија међу својим друговима и пријатељима било је оно многобројно учешће на његову погребу, што је, — као што је редитељ Гавриловић, праштајући се са покојним Чика-Марком код позоришне зграде, веома згодно рекао, — доказ чистих симпатија, не пошта великану, нити радознадост великоварошке публике при свечаностима. А нема лепшег умирења ни очигледније сatisfакције за ваљана човека од искренога учешћа. На тај начин је добри Чика-Марко легао да борави вечни сан...

Прошле недеље имали смо једну веома отмену репрезентацију — склоп трију кратких пијеса, које би и Burgtheatr-у чиниле част, кад би се само она средња тамо приказивала. Сем самих пијеса: „Кремонски свирач“ у преводу Андре Николића, оперете „Јованчини Сватови“ у преводу Н. Мариновића и „Фрицхен“ у преводу Светолика М. Јакшића, баш нам ваља истаћи и преводе као такве; јер су све те три пијесе од ваљаних, можда најбољих, које имамо у том жанру преведене.

За „Кремонског свирача“ морамо рећи да приказивању много што шта недостаје. А на име скјуп приказивача није хомоген. То се тешко даје постићи у нас у драмама, где има много „дјејствујућих лица“, а још теже, где их има најмање.

„Јованчини Сватови“ дају се код нас веома добро. То је Glanzrolle наше субрете Зорке Тодосићке, а била би и нашега тенористе Раје Павловића, да су његови ранији учитељи умели његов глас, од природе ванредно милозвучан, на добро да истешу. Штета, што је Рајин драгоцен тенор овога пута био немилостиво нагнан у ниже — баритонске — позиције. Представа ова тече доста живо, само музика оркестарска има својих недостата, јер поједини инструменти нису у „сагласију“.

„Фрицхен“ трећина Morituri, а по нашем схваћању и најлепша трећица, приказан је преко сваког очекивања добро. Само морамо приметити одмах, да је публика или из неразумевања или нерасположења према Судерману, овај комадић веома хладно предузрела. Тако ће код нас, у осталом, проћи и све његове, па чак и Ибзенове драме, које нас, при изласку из позоришта, остављају под знаком штитања...

Публике, нарочито оне разочаране, био је велики број.

С радошћу бележимо, да се код нас учи „Ускокова Ђуба“ Лазе Костића и да и сам песник борави у нашој средини.

У Београду 12. новембра 1898.

Јов. А. М.

ХРВАТСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ У ЗАГРЕБУ.

НОВА ПОЗОРИШНА СЕЗОНА.

У уторак 20. септембра о. г. почела је нова позоришна сезона у Загребу. Тога дана и 25. септембра приказан је „Франкопан“, од М. Боговића. Ако „Франкопаном“ и није обогаћен репертоар хrvатског позоришта, публика га је радо примила, јер је у том видила добру вољу новог ин-

тенданта Ивана пл. Хрељановића, да се приказују оригиналне хrvатске драме. — Друга новина била је: „Заменик“ (Le remplaçant), шаљива игра у 3 чина, и: „Тајник и кувар“, шаљива игра у 1 чину. Обе те шаљиве игре даване су 21. и 24. септембра о. г. „Заменик“ није могао за-

грејати загребачку публику. Хрватско позориште има куд и камо већи задатак него да голица публику масним пикантеријама. „Тајник и кувар“ нема веће вредности. Сав је заплет у томе, што тајника држе за кувара, а кувара за тајника. — 21. септембра приказан је: „Двобој“, од Ферарија. Та глума пуна је невероватности, али даје глумцима лепу прилику, да покажу шта умеју. — 23. септембра приказани су „Добри пријатељи“, од В. Сардуа. — 24. и 29. септембра приказан је први пут: „Трули дом“, драма Срђана пл. Туцића. Драма та примљена је с великим одобравањем. Туцић је заиста јак таленат, који заслужује најозбиљнију пажњу и који ће јамачно заслужити оне ловор-венце, што их је примио приликом првог приказа свога „Трулога дома“. Истина, да у Туцићевој драми налазимо реминисценције на Толстоја. (Моћ tame), на Золу (*L'assommoir*), на Стриндберга, на Ибсена, а може бити и на друге модерне драматичаре; истина, да се види јасно, како писац рачуна са уметничком снагом глумца, који му је не само репродуктор него и поуздан сурадник: али се при том јавља у њега и толика литерарна смелост и толика драмска снага у решавању смелих душевних проблема, да од младог писца с пуним правом можемо очекивати, знаменитих позоришних дела у модерном духу. Млада наша књижевна генерација може да се поноси с таквим талентом, и ако се он још налази у прелазном стању, те још није превалио доба унутарње кристализације, која ће га довести до потпуне самосталности у избору и обраћивању драмских темата. — 27. септембра даван је: „Гроф Есекс“, позната драма славнога драматурга Хенрика Лаубе-а. — 28. септембра: „Млетачки трговац“. — 30. септембра било је позориште затворено.

1. октобра приказан је по петнаести пут: „Порин“, опера Ватрослава Лисинског. — 2. октобра: „Иво и Марица“, опера Е. Хумпердинга. — 3. октобра приказана је први пут: „Најстарија кћи“ (*L'Ainée*), комедија у 4 чина (а пет слика) од француског академика и критича-

ра Жила Леметра. Комад тај приказан први пут у Паризу 7. априла о. г. у позоришту „Gymnase“, лепо је успео. Немачка критика јуто је напала била писца, пребацујући му, да је хтео да извргне руглу немачки протестанатски породични живот, што писац никако није имао на уму. Писац је хтео, да у нама пробуди интерес за оне женске, које често с неповољних прилика морају у животу пре-горети свој идеал и свој главни задатак: да савију своје гнездо и да у својој породици граде и нађу срећу своју. То несрећно коло женскиња — то су уседелице, које је Леметр у свом комаду песнички напртао. Комад је имао и на загребачкој позорници лепа успеха. — 4. октобра даван је: „Неверни Тома“, шаљива игра Лауфса и Јакобија. — 5. октобра: „Продана невеста“, опера од Сметане. — 6. октобра: „Млетачки трговац“ (представа за народ с обаљеним ценама — 7. октобра било је позориште затворено. — 8. октобра: „Лохенгрин“, опера Р. Вагнера. У тој опери ступила је на позорницу први пут као Елза гђца Копијаш. Она је почетница. Рукама и ногама давала је сама себи такта. Глас јој нема нимало звучности ни еластичности. — 9. октобра: „Прна краљица“, од Ј. Фрајденрајха. — 11. и 12. октобра приказана је Пучинијева опера: „La Bohème“. Та лепа опера може се одржати на репертоару само тако ако су Рудолф и Мими добри певачи. Рудолф (Камарота) био је изврстан, али Мими (гђца Копијаш) била је слаба, те је тако опера прошла без особита успеха. Из пуке штедње не набављају се добре снаге, ни за оперу ни за драму, а завод, као што је хрватско позориште, не да се одржати на високом ступњу, истиче ли се свугде као први принцип штедња. Идући тим правцем дошло би се до тога, да би се од позоришта одбио главни фактор, који га издржава — а то је публика. Опажа се, на жалост, да је ради те сувишне штедње, позориште изгубило много врсних снага и у опери и у драми. — 13. октобра приказан је: „Фијеско“, од Ф. Шилера. То је била друга представа за

народ с обајеним ценама. — 14. октобра било је позориште затворено. — 15. октобра: „Жидовка“, опера од Халевија. — 16. октобра: „Маскот“, оперета, од Одрана. — 17. октобра: „Продана невеста“, опера Сметанина. — 18. октобра први пут: „Тајга“. драма из сибирскога живота у 4 чина, од Василија Ангарина. Тајга је густа, сибирска прашума, која је привлачила душу пишчеву. Он је у њој видио људе, којима је тајга са својим густим столетним дрвљем улила у срце тврдоћу, бес, дивљаштво. И Ангарин је огледао да у неколико типова обухвати сав ужас тајге; али ипак није имао снаге, да у својој драми прикаже целу ту велику снагу тајге — ту симболику мирну правековне прашуме. Он није ни у самом предмету показао потпуну оригиналност. Занео се мистицице за ефектима, који су са свим сувишни, а завршио је драму управо без икаква смисла. У место, да је у самом развитку радње, у карактерима и ситуацијама разјаснио утешај тајге: писац је у уста својих глумаца метнуо монологе, у којима се говори о тој сили тајгине природе, о њеној немилостивој снази. Јединствена, концентрисана сила тајге није се могла приказати у фрагментарним пртама. Тајга, та права јунакиња драме, ваљало је да буде главно, а не сплетка и заплет. Мисао Ангаринове драме свакојако је велика. И баш по тој мисли драма је рускога писца модерна, иако је по обради стара. Јер у „Тајги“ несавладљива и неуклонљива сила притискује људе и приморава их, да раде необуздано, бесно: они сами нису криви за своја дела — крив је и живот и природа. А то је мисао, коју данас једвако усваја и живот и природа. — 19. октобра у част шумарској скупштини: „Порин“, опера Ватрослава Липинског. — 20. октобра: „Вазантазена“, представа за народ с обајеним ценама. — 21. октобра било је позориште затворено. — 22. октобра: „Жидовка“, опера од Халевија. — 23. октобра: „Хоће да врачује“, представа за народ после подне, с обајеним ценама, а у вече: „Стрелац

вилењак“, опера од Вебера. — 24. октобра „Федора“. — 25. октобра: „У цивилу“, лакрдија у 1 чину, од Густава Каделбурга. За тим: „Hänsel i Gretel“. Оперна прича у 3 слике, од Аделајде Вете, музика од Енгелберта Хумпердинга. — 26. и 29. октобра: „Мали војвода“. (Le petit duc.) Комична опера у 3 чина, од Хаври Мељака и Лудовика Халевија, музика од Шарла Лекока. — 27. октобра представа за народ с обајеним ценама, а први пут: „Вратарова мудролија“. (Le truc de Seraphin). Шаљива игра у 3 чина, написали Девалијер и Мар. То вам је булварска лакрдија најчистије врсте свакојаких драматично-комичних ситуација. Из таке бурљеске која нема никакве књижевне вредности, не може нико ништа научити, али се мора сит наслејати, а то ће на одмет у тешкој евакидашњој борби за опстанак. Сви призори, заједно с њиховим представкама, немогући су и невероватни, али гледалац од тешка смеха нема времена, да пази на логику, а то је и била цел писцима. Чим су ту цел постигли, они су успели, и свака даља критика сувишна је, јер писци немају тежње, да каснији нараштаји сазнаду њихова имена из књижевне повеснице. Не упуштајући се, дакле, у озбиљну критику, коју не подносе „Вратарове мудролије“, признајемо, да јој се публика непрекидно громко смејала, а то у овом случају значи потпун успех. — 28. октобра било је позориште затворено. — 30. октобра: „Маскот“, оперета, од Одрана. — 31. октобра: „Млинар и његово дете“, драма у 5 чинова, од дра Раупаха.

1. новембра даван је комад: „На дан свих светих“.
2. новембра: „Хамлет“, представа за народ с обајеним ценама.
3. новембра: „Стрелац виљенак“, опера од Карла М. Вебера.
4. новембра било је позориште затворено.
5. новембра: „Виљем Тел“, од Росинија. После Вебера, оснивача специфично немачке опере, јавио нам се Росини, најгенијалнији представник новије талијанске школе, својим „Виљемом Телом“, који је у новом позоришту сада први пут приказан с лепим успехом.

ХИСТИКИ.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(Српска народна позоришна дружина у В. Кикинди.) Од 31. октобра до 30. новембра о. г. приказала је наша народна позоришна дружина у В. Кикинди ове комаде: 31. октобра: „Хамлет“; 1. новембра: „Милош Обилић или Вој на Косову“; 3. новембра: „Себичњак“; 5. новембра: „Јасмина и Ирена“; 7. новембра: „Шоља теја“, и „Јованчини сватови“; 8. новембра: „Задужбина цара Лазара“; 10. новембра: „Добре сведоцбе“; 11. новембра: „Нов комад“; 14. новембра: „Прибислав и Божана“; 15. новембра: „Сеоска лола“; 17. новембра: „Златан мајдан“; 21. новембра: „Балканска царица“; 22. новембра: „Границари“; 24. новембра: „Јеврејин из Пољске“; 26. новембра: „Ханела“; 28. новембра: „Гренгоар“, и „Лепа Галатеја“; 29. новембра: „Крајишкиња“; 30. новембра: Концерат с игранком (опроштајно вече.)

Српска народна позоришна дружина бавила се у В. Кикинди од 16. октобра до 1. децембра о. г. За то време давала је 26 представа и приредила је опроштајно вече с концертом и игранком. Сувишак ће изнети око 500 фор. а. вр. Нека је слава и хвала дичним нашим Кикинђанима, који су у пркос тешким временима и најбоље сјајно засведочили, да им опстанак и наследак нашег позоришта заиста на срцу лежи!

(Српска народна позоришна дружина у Вршцу.) „Будућност“ пише: „Месни позоришни одбор држао је ових дана седницу, па је све могуће учинио за достојан дочек народног нам мезимчета. Дружина српског народног позоришта даје данас (29. новембра) своју опроштајну представу у В. Кикинди. Сутра ће се спремати на пут, а проксултра, у уторак, 1. децембра, прислеће у нашу варош. По томе ће прва представа бити у четвртак. На нама је сад да својски прионемо, те да обезбедимо материјалан успех нашем мезимчету. Оно је, истина, да је наше српско грађанство данас оптерећено многим плаћањима; али крај свега тога, света нам је дужност, да осигурамо опстанак народног нам позоришта — на само двадесет позоришних представа. Ако смо свесни своје ствари, ми морамо то учинити. Ако се још ко жели претплатити, нека се благовремено изволи пријавити

благајнику месног позоришног одбора г. Петру М. Мариновићу. Дружину народног позоришта поздрављамо са: Добро вам дошла!“

(Исправак.) У извештају привремене управе о раду појединих глумаца изостало је штампарском погрешком име глумице Милке Марковићке. Према томе на страни 219 „Позоришта“ у реду 8. од озда треба да дође: Милка Марковићка излазила је на позорницу 72 пута.

(Одбор за прикупљање крајџарашких прилога за одржавање српског народног позоришта) држао је под председништвом А. Хачића у последње доба две седнице, и то 23. октобра (4. новембра) и 30. октобра (11. новембра) о. г. Пре свега узет је у претрес од главне скупштине одбору упућени предлог члана Петра Ђамјановића о начину прикупљања прилога на наше народно позориште. За тим је после дужег саветовања решено: 1. да се у сваком већем српском месту и за околицу му поставе поверилици позоришни, који ће се посебним дописима умолити, да се приме те родољубиве дужности, да у своме кругу својски прикупљају прилоге за одржавање српског народног позоришта на начин, који према њиховим месним приликама пронађу, да ће бити понајбољи; — 2. да се умоле посебним дописима све ваше добротворне женске задруге, да у своме кругу својски пораде на томе, да се скучиши што више тих крајџарашких прилога; — 3. да се умоле посебним дописима све наше познате родољупкиње, које су се и досад увек заузимале за сваку нашу просветну установу, да и овом приликом покажу, да им заиста на срцу лежи позориште, тај најнароднији просветни завод наш. Уз дописе разаслаће се свима и штампани позиви на прилагавање и бројевима обележени списци за уписивање приложника, с молбом, да се ти испуњени списци са прикупљеним новцем заједно пошљу у своје време „Благајници српског народног позоришта у Нови Сад.“

(Прилози на издржавање српског народног позоришта.) Позиву управног одбора одзвали су се ови родољуби и приложили су — по 3 фор. 65 н. а. вр.: Ђавид Ђурчић из Н. Сада, Пера Ракић, економ из Н. Сада, Марко Кнежевић, ц.

и кр. пуковник у миру у Суботици, Јован Јовановић, парох у Суботици, Душан Јовановић, трговац у Темишвару, Др. Арон пл. Војновић, адвокат у Ст. Бечеју, Др. Владан пл. Војновић, у Ст. Бечеју, Олга пл. Војновићка из Ст. Бечеја, Милева Гојковићка из Карловаца, Светозар Теодоровић, парох у Ечки, Јован Миланковић из Даља; — Евица М. Шилићка из Н. Сада — 4. фр.; Јован Борота, прота у Ст. Бечеју — 50 фор. Антоније Димитријевић из Земуна 3 фр. 65 н.; А. Васиљеска, учитељица у Ст. Керу, 3 фр. 65 н.

Скупила гђца Олга Стефановићева у Шиду. Приложили су по 1 фр.: др. Емил Костић, Радивој Чобанић, кот. судац, др. Драг. Грчић, кр. јавни бележник, Јелена Грчићка, Олга Стефановићева; — по 60 н.: Милан Костић, свршени правник; Петар Mrкић, бележник, Јулка Стјањка; — по 50 н.: Стеван Благојевић, Емил Козјак, Рад. Симуновић, Христа Мајковићева, Ана уд. Вујићка, др. Лаза Корач, Ђока Радотић, бележник у Бачинцима; — по 30 н.: Жарко Ђукић, јереј, В. Обрадовић, парох у Адашевцима, Миливој Милошевић, парох, Борислав Шумановић, Влад. Станић, трговац, Данило Дикић, чиновник, Панта Поповић, трговац, Петар Којички, первовођа, Дарinka Којичкова, Александра Црепулића, Лепосава Тубићева, Милева Џвејићева. Свега 13 фр. 90 н. а. вр.

Скупила гђа Јулијана пл. Бота у Чакову. Приложили су по 5 фор.: Јулијана пл. Бота, Породица Рајачића, Јулијана Мештеровићка, Породица Мандровића, Милева Маринковића; — по 3 фор.: Љура Ђуковић, Христина Баконовића; — по 2 фор.: Нестор Гиба, Мила Дима, Ана Мича, Јулијана Панић, Ирина Максимовић, Дарinka Дима; — по 1 фор. 50 н.: Јевта Пантевић, Ћика Николић; — по 1 фор.: Марија Чарнић, А. Јанда, Милка Ђамјавовић, Катинка Мича, Јулка Михајловић, Софија Јовановић, Ана Џукић, Софија Ђукић, Катарина Фуке, Мара В. Недељковић, Марта Константиновић, Јулка Ђорђевић, Санда Давидовић, Јулка Милошева, Пера Мишић, Ката Ранков, Мила Поповић, Марта Стојановић, Жива Завишин, Зорка Милошев, Јулка Живановић, Марија Јовановић, Дарinka Војновић, Тодор Ивковић; — по 50 н.: Коста Лера. Свега 70 фор. 50 н.

Родољубивим приложницима и скупљачицама изјављује своју најтоплију захвалност — Управни одбор српског народног позоришта.

КР. СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ У БЕОГРАДУ.

(Ускокова љуба.) „Српске Новине“ пишу: „У среду 11. новембра била је у Народном Позоришту читаћа проба комада: „Ускокова љуба“. Проби је присуствовао и сам писац, наш познати песник г. др. Лаза Костић, који је тога ради дошао у Београд. Како смо извештени за „Ускоком љубом“ следоваће још у току ове сезоне и у идућој представе мање више свих наших оригиналних позоришних дела, која се још не налазе у позоришном репертоару, почев од најстаријих писаца па до најновијих.

Једино ће се морати, при извођењу овога плана, отступити од хронолошког реда због великих тешкоћа, које задаје инсценирање старијих драма“.

ЧИТУЉА.

† Марко Станишић.

10. новембра о. г. у 9 $\frac{1}{2}$ сајата пре подне преминуо је у Београду Чика-Марко Станишић, угледни глумац и инспектор кр. српског народног позоришта. Чика-Марка задесила је смрт тако рећи на ногама. Срчана боља угасила је живот, који је био сав испуњен племенитошћу и љубазношћу. Он се већ поодавно био тужио, да пати од срца, па за то је и живео веома уредно, ал' се није могао отети смрти, а како је био снажан телом и свеж духом: могао је још дugo радити у корист Народног Позоришта.

У Марку Станишићу изгубило је Народно Позориште једног од најодличнијих, најмарљивијих и најсавеснијих глумаца својих, а пријатељи и познаници оплакују у њему человека, који је добрим срцем својим, искреном, племенитом душом свјом, угlaђеним манирима својима, благом добројудношћу и пријатељском предусретљивошћу својом стекао себи у целоме Србиству, и с ове и с оне стране Саве, дично име: „Добри Чика-Марко!“

Та ко да се не сети оног лепог старог господина-човека са седом косом и црним обрвама, који је тридесет година провео у београдском Народном позоришту као глумац, а од 1. новембра 1883. године и као инспектор Народног позоришта, из ког ни дају ни ноћу није избивао, и назио на тај просветни завод као на очи у глави. И ако није био од првих наших

глумца, ипак је симпатичном појавом својом, истрајним, марљивим, савесним глумачким радом својим заузео био угледно место на позорници. Особито су му сјајно полазиле за руком карактерне улоге, у којима му је ваљало истинати углађено, фино светско понашање, благост и добродушност; аз' добар је био у приказивању и таквих улога, које нису одговарале темпераменту његовом. Једном речју био је од оних ређих глумаца, који с волјом играју све, што им се год додели, па ће се баш за то губитак његов дуго осећати у Позоришту.

Марко Станишић родио се 1835. године у Панчеву. По неодољивом нагону срда свога ступио је на позорницу први пут као члан наше народне позоришне дружине у Карловцима 1. фебруара 1865. године и одмах се истакао као Рапинијер у „Баволовим записницима“, као Мурат у „Ђурђу Бранковићу“ и у опште као приказивач салонских љубавника и бонвиvana. 1. октобра 1868., кад се оно основало Народно Позориште у Београду, пређе и он тамо са многим другим члановима наше позоришне дружине, где је и остао све до смрти своје. 1. новембра 1883. постављен је за инспектора Народног Позоришта и ту је дужност савесно и ревно вршио све до последњег часа живота свога.

11. новембра о. г. у 3 сахата после подне спроведени су земни остатци покојног нашег Чика-Марка у вечиту му кућу. Из стана покојникove сестре на Дорђолу кренуо се спровод у саборну цркву, где је Чика-Марко опојан. Позоришни певачки збор и чланови певачког друштва „Обилића“ и других певачких друштава певали су песме тужаљке на опелу. Из саборне цркве дошао је спровод пред Народно Позориште, где је са балкона говорио Милорад Гавриловић, редитељ и члан Народног Позоришта. Његов говор о животу и раду покојничкову натерао је многима сузу на око. За тим се кренуо тужни спровод у гробље. Позоришни оркестар изводио је погребне маршеве, а позоришни певачки збор појао је целим путем до гробља, где су земни остатци покојникови остављени у капели, а други дан, 12. новембра о. г., у 9 сахата пре подне спуштени су у глумачку гробницу, у којој бораве вечни санак покојни Тоша Јовановић, Тоша Анастасијевић и Мила Анастасијевића. У спроводу су били готово сви

боградски уметници и велики број пријатеља и познаника покојникових.

Слава и част нашем Чика-Марку, који је као глумац савесним, озбиљним радом својим знао себи извојевати одлично место у светицашту глумачке уметности српске!

Слава и част нашем „доброму Чика-Марку“, који је поштеним, родољубивим радом својим подигао себи трајан спомен у срцима својих искрених поштовача, оданих му пријатеља и верних му другова.

Слава му и вечан му спомен!

ПОЗОРИШТЕ.

(Најчудноватије позориште на свету). У Лондону, у улици, која се зове Медн лен (Maiden lane), налази се осим Еделфи-позоришта још једно мало позориште, које свакако спада међу најчудноватије храмове Талијине у Енглеској, а може бити и на целом свету. У том позоришту не дају се представе у одређен сахат, већ од 10 сахата пре подне до 6 сахата у вече. Улазак је бесплатан за публику, али глумци плаћају улазницу, у место да се њима плаћа. То чудновато позориште зове се „Позориште за оглед“ и то име казује све. У том позоришту држе се једино пробе, али те пробе једва се разлажују од правих представа. Ту долазе на позорницу одлични добровољни глумци, који за свечане прилике приређују приватне представе, у којима се онда пешичу као „даровити позоришни уметници“. Али у том позоришту глуме обично почетници, који хоће да прибаве себи већу вештину. Тим младим глумцима, који још нису савладали страх, који их спонада кад изађу на позорницу, даје се повољна прилика, да се отресу бојазливости и нервозности. То мало позориште, које се зове Рихарсел (Rehearsel) отворено је у свако доба. Ако нема доволно публике: глумци „шаљу слуге, да хватају по улици људе и да их доведу у позориште.

СИТНИЦЕ.

(Пошта са соколовима.) Руски официр Стојилов изведбао је соколове за поштанску службу, па је постигао леп успех. Поштански голубови прелетали су 8-10 миља за сахат, а соколови за исто време прелете 15 миља, и то увек једнаком брзином, а не уморе се као голубови.

Издаје управа српског народног позоришта.